

Una visió de la reforma al món rural. De l'escola a l'institut

Mª Teresa Llombart*

La Terra Alta té dotze escoles. El nombre d'alumnes amb què comptaven abans d'iniciar-se la reforma oscil·lava entre cinquanta i cent, repartits en classes de quinze a vint, on es disposava d'un mobiliari mínim (lleixes, armaris...) i també d'unes biblioteques ben assortides. L'ambient escolar amb aquestes condicions era familiar i relaxat. L'alumnat es desplaçava de casa a l'escola, caminant un total diari d'uns deu minuts, disposant de tres hores al migdia per dinar amb la família, estudiar, descansar, etc.

Amb la reforma es concentren tots els nois i les noies de la comarca en un únic institut, a Gandesa, amb uns 600 alumnes, classes de 25 a 30 alumnes, amb un mobiliari que es redueix a taules i cadires, amb poquíssims llibres de consulta i lectura per a l'alumnat d'ESO. L'edifici de l'institut resultava insuficient per fer front a les noves necessitats, però l'ampliació es porta a terme no abans, com seria raona-

ble, sinó un cop som tots allà. Aquest fet comporta donar i rebre classes durant dos cursos, en un edifici en obres, amb tota la provisionalitat que suposa i incomptables molèsties (sorolls, falta d'espai, fred...). L'ambient de l'institut és massificat i, si afegim la qüestió de les obres, tot genera tensions. Els desplaçaments de casa a l'institut es fan en autobús, entre uns trenta i setanta minuts totals diaris, segons els pobles. Els pobles més llunyans veuen agreujada la situació per la perillositat de la carretera (Arnes, Horta), estreta i amb moltes revolts, en una zona de clima rigorós a l'hivern, amb gelades freqüents, humitats, algunes nevades... Al migdia, es queden al centre durant dues hores, en les quals no és fàcil disposar de la tranquil·litat i el silenci necessari per descansar i estudiar.

Era el nostre un món ideal abans de la reforma? Evidentment que no. Vivim en una realitat socioeconòmica que s'ha quedat a mig camí entre la societat moderna i la societat tradicional, no s'ha donat una plena modernització del camp, no s'ha diversificat l'activitat econòmica, no ha parat la davallada demogràfica, etc. En aquests últims anys hem anat vivint la preocupant absència de valors, canvis negatius en les pautes de comportament, augment dels hàbits de consum, la introducció de l'individualisme possessiu, la uniformització de les pautes culturals.

Quines influències educatives reben els nostres alumnes? En faré un retrat tipus, cada cop més freqüent. La mare, que tradicionalment assumia l'educació dels fills,

* Mª Teresa Llombart és mestra i llicenciada en Geografia i Història. Porta quinze anys treballant a l'escola i tres a l'institut.

Adreça professional: IES Terra Alta. Ctra. Vilalba, s/n. 43780 Gandesa. Telf.: 977 420195. Fax: 977 420764. E-mail: scarbo@redsyssoft.es

ara també assumeix anar a treballar. El pare, que tradicionalment es desentenia de tota tasca diària d'atenció als fills, del tipus que sigui, ara també (en són la majoria); al vespre, després de treballar, els trobarem de conversa al bar o estirats al sofà mirant la televisió. Els seus fills, sobretot els nois, estaran jugant pels carrers fins a les nou de la nit o més, ja siguin petits o grans. La mare sortirà atrafegada del taller de confecció, comprarà, farà el sopar, i si té maldecaps o avis, també els atindrà. No queda temps per als fills; aquests soparan, miraran la televisió, en molts casos fins a altes hores. Mig adormits i malhumorats per marejar-los amb obligacions, haurem de suportar-los nosaltres el dia següent. Pel que podem deduir la influència educativa de la família és poca. En canvi, podem observar diàriament que la influència dels grups d'iguals és molta i la de la televisió és indiscutible —s'ha parlat molt sobre els seus efectes, però coneixent la qualitat dels programes de més audiència entre els nostres alumnes, no podem pensar que se'n faci un bon ús.

I l'escola o l'institut? Cada dia és una lluita contra el rebuig, la indiferència, la falta d'interès. Si l'adolescència és, en si mateixa, especialment difícil, agreugen la situació les perspectives del present i futur de la nostra societat.

Crec que l'escola ens ofería més possibilitats pedagògiques, didàctiques i sobretot relacionals, ens donava més possibilitats de flexibilització, afavoria més la participació i la responsabilitat entre l'alumnat, ens facilitava el control i la disciplina.

Vivim la concentració de tots els alumnes de la comarca en un centre com una mesura que ha afegit tots els problemes derivats de la massificació als problemes ja existents. Un centre no hauria de superar aquelles dimensions que permeten abordar l'organització i les relacions d'una manera fluida, gràcies al coneixement personal dels seus membres.

Com vivim la reforma? Ens sentim sols davant les dificultats de l'aula, estem tips de promeses i de manca d'ajuda per als problemes concrets. Hem d'estar amb els alumnes, hem de preparar la classe dia a dia, hem de corregir, hem d'avaluar amb els altres professors, posar-nos d'acord amb el treball en equips, ser tutors, programar i fer el segon i tercer nivell de concreció; i el temps? Ens toca treballar d'una manera intensíssima, a un ritme que és d'estrès. Si volem una reforma de qualitat hem de tenir temps necessari per fer els dissenys curriculars de totes les matèries, però entenent-los com el resultat de tot un procés. Es parla molt d'una formació necessària, però no es veuen indicis que s'arribi a fer de forma permanent en el mateix centre, com una reflexió sobre la pràctica, buscant estratègies per treballar a l'aula amb l'ajuda d'assessors, que tinguin una bona preparació teòrica, però sobretot una llarga experiència pràctica.

No són, la majoria de vegades, els principis del nou sistema educatiu els que ens neguitegen, sinó la manca de recursos i previsió. Com sempre, hem de fer front a les deficiències amb una gran dosi de vo-

luntarisme. El centre no té recursos econòmics i en conseqüència, molt pocs de didàctics; seria ideal poder tenir una bona biblioteca amb diversitat de materials, suficients mitjans audiovisuals i informàtics, suficient mobiliari auxiliar a les classes...

I el tractament de la diversitat?

A l'institut es manifesta crua-ment la llei del mínim esforç, la comoditat, la manca de respecte, l'agressivitat verbal i física, etc. Són actituds d'ús quotidià entre un sector cada cop més significatiu de l'alumnat. Són molts els factors que influeixen en la conducta escolar, però l'entorn familiar és un punt clau. I ara el tenim en contra en massa ocasions. Es parla molt de la necessària heterogeneïtat de les classes, però cada cop són més homogènies en els aspectes negatius abans esmentats. Ens preocupa que la solució sigui conformar-nos amb la situació, ja que el conflicte és encara més gran a les ciutats.

Si volem una atenció real a la diversitat, cal reduir el nombre d'alumnes per grup fins al voltant de vint. La xifra no és arbitrària, es vol facilitar el treball amb uns nois i unes noies, les característiques dels quals ja he esmentat anteriorment. Els problemes d'aprenentatge i comportament els tenim als crèdits comuns a causa de la seva *ratio*.

Els agrupaments flexibles són absolutament necessaris, però falten mestres i sobren *ratios*. Tenim alumnes que no volen estudiar, n'hi ha que tenen conductes agressives reiterades, n'hi ha amb greus dificultats d'aprenentatge, però, de moment, són tots a l'aula, influenciant negativament els pocs que tenen interès i s'hi esforcen. Necessitem programes específics: UAC, aprenentatge d'oficis, aules taller i la col·laboració de centres d'escolarització externa adients.

I els tutors? Tenim moltes obligacions, però potser tots els professors hauríem de sentir-nos responsables de cada alumne. Però, quants alumnes tenim? Més de cent: és excessiu per fer-ne un bon seguiment. És fonamental la coordinació de l'equip docent per tal de fomentar una acció conjunta i coherent, per això del nostre horari setmanal s'hauria de reservar una hora com a mínim per fer aquesta feina.

I l'equip directiu? Necessitem recuperar la tradició participativa, democràtica i de treball en equips als centres. Entenem l'equip directiu com un grup que coordina i dinamitza la vida pedagògica al centre. L'equip directiu hauria de ser més representant del claustre davant l'Administració que no pas a l'inrevés. Les necessitats del centre en funció del seu alumnat haurien de ser preceptives de cara a l'administració:

- Més professors
- Més recursos

Som prou sincers per analitzar i reconèixer la problemàtica dels

nostres IES? Sembla que ningú tingui interès a dir les coses pel seu nom, tret dels que desgraciadament ho vivim diàriament. Se senten comentaris com ara: «cal ser positius, si tens problemes és que no en saps prou, és que no apliques bé la reforma». Els ensenyants paguen molt cares les conseqüències de qüestions que socialment no estan clares per motius diversos, com ara la valoració de la importància de l'esforç mantingut, la necessitat d'exigir dels nostres adolescents una mica més d'allò que els resulta còmode i natural per l'edat, saber associar drets amb deures, tenir clar que el diàleg entre pares i fills, entre mestres i alumnes, no és un diàleg entre iguals: quan s'esgoten els raonaments, ha de quedar el principi d'autoritat, no tot principi és qüestionable, hi ha actituds i maneres no subjectes a negociació i, sobretot, que el paper educador dels pares no es pot delegar a ningú.

La LOGSE és criticable? Ho hauria de ser com qualsevol altra reforma, l'entendem com un procés evolu-

tiu i dinàmic que ha d'admetre diferents punts de vista. La promoció automàtica de curs fa pensar a l'alumnat que no cal treballar, l'organització curricular planteja problemes de dispersió, manca de continuïtat, hi ha poques hores setmanals per a les matèries bàsiques, la normativa referent als conflictes no permet prendre mesures institucionals ràpides i eficaces... Si no abordem els problemes, aquests s'aniran agreujant, caldria anar clarificant i respectant el rol de cada sector implicat en la tasca educativa, compartint sobretot els criteris bàsics.

Paraules clau

Escola rural

Concentració d'alumnes

Manca de recursos

Excés de responsabilitat docent

Abstracts

Los alumnos de las escuelas rurales han visto como sus condiciones y horario de trabajo han sido modificados a partir de la reforma. De unos centros pequeños y familiares han pasado a otros más grandes y masificados. De desplazarse a pie al centro escolar a viajar diariamente en autobús, en condiciones peligrosas a causa del estado de las carreteras y de las condiciones climatológicas. El profesorado sufre las consecuencias de la falta de recursos y previsión. Por ello se exponen las propuestas más urgentes. Momentáneamente, los inconvenientes de la aplicación de la reforma superan las ventajas obtenidas.

Les élèves des écoles rurales ont vu comment leurs conditions et horaire de travail ont été modifiés à partir de la Réforme. Les petits centres familiaux se sont transformés en d'autres plus grands et massifiés, et au lieu de se déplacer à pied au centre scolaire les élèves voyagent chaque jour en autocar, dans des conditions dangereuses à cause de l'état des routes et des conditions climatologiques. Le professorat souffre les conséquences du manque de ressources et de prévision. Les propositions les plus urgentes sont donc exposées. Pour le moment, les inconvénients de l'application de la Réforme dépassent les avantages obtenus.

Pupils in rural schools have seen how their conditions and timetables have been modified as a result of the reform act. They have been sent from small friendly schools to large overcrowded centres. No longer can they walk to school, but they have to take a school bus, thereby facing the dangers posed by the state of the roads and the weather. The teachers are suffering the consequences of a lack of resources and planning. The article describes the most pressing proposals that need implementing. At present, the inconveniences of the reform act outweigh its advantages.